এম. চি. মেহতা

বনাম

ইউনিয়ন অৱ ইণ্ডিয়া আৰু অন্যান্য।

১ ডিচেম্বৰ, ১৯৯৮

(মুখ্য ন্যায়াধীশ ডঃ এ. এছ. আনন্দ, ন্যায়াধীশ বি. এন. কিৰ্পাল আৰু ভি. এন. খাৰে)

পৰিৱেশ আইন-যান-বাহনৰ পৰা হোৱা প্ৰদূষণ- ৰাষ্ট্ৰীয় ৰাজধানী অঞ্চল আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় ৰাজধানী অঞ্চল দিল্লী - যাতায়তৰ সঠিক ব্যৱস্থাপনা আৰু নিয়ন্ত্ৰণ-জনসাধাৰণৰ সুৰক্ষাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সুৰক্ষা- যান-বাহনৰ প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণ আৰু পৰিৱেশ সুৰক্ষাৰ বাবে কাৰ্যপালিকাৰ কাৰ্য্য- নিষ্ক্ৰিয় কাৰ্যপালিকা- উচ্চতম ন্যায়ালয়ে সময়ে সময়ে দিয়া নিৰ্দেশনা-ৰূপায়ণ- এই আদালতে পূৰ্বে জাৰি কৰা বিভিন্ন নিৰ্দেশনাৰ সন্দৰ্ভত গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাৰ বিশদ বিৱৰণ দি ছলিচিটৰ জেনেৰেলে ষ্টেটাছ ৰিপৰ্ট দাখিল কৰিব ভাৰত চৰকাৰে ছপা মাধ্যমত উপযুক্তভাৱে প্ৰচাৰ কৰাৰ লগতে ইলেক্ট্ৰনিক মাধ্যমত যাতে সকলোকে নিৰ্দেশনাৰ বিষয়ে সচেতন কৰা হয়- জাৰী কৰা নিৰ্দেশনাসমূহ মানি চলাটো নিশ্চিত কৰাতো চৰকাৰৰ দ্বায়িত্ব-কোনো কৰ্তৃপক্ষ, আদালত বা ন্যায়াধিকৰণে দিয়া কোনো আদেশ বা নিৰ্দেশনাৰ সত্ত্বেও সংশ্লিষ্ট সকলোৱে পালন কৰা যান-বাহন প্ৰদূষণ আৰু যাতায়তৰ অৱস্থাৰ সৈতে জড়িত নিৰ্দেশনা।

দেৱানী মূল অধিকাৰক্ষেত্ৰ : লেখআবেদন (গ) নং ১৩০২৯/১৯৮৫ ।

(ভাৰতীয় সংবিধানৰ ৩২ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত।)

সন্তোষ এন হেগদে, ছলিচিটৰ জেনেৰেল, এইচ.এন.ছালভে, (এচি), পি.পি. মালহোত্ৰা, শান্তি ভূষণ, ডাঃ ৰাজীৱ ধাৱন, ইউ. ইউ. ললিত, (এ.চি.), এম.চি. মেহতা-ইন-পাৰ্চন (এন পি), এছ. ৰাছিম এ. কাদ্ৰী, শ্ৰীমতী অনিল কাটিয়াৰ, শ্ৰীমতী ইন্দ্ৰ চৌহনী, শ্ৰীমতী অনুভা জৈন, অৰবিন্দ কুমাৰ শৰ্মা, শ্ৰীমতী নিৰঞ্জনা সিং, শ্ৰীমতী সুষমা সূৰী, আনমেশ্বৰ গুপ্তা, প্ৰশান্ত ভূষণ, সঞ্জীৱ কাপুৰ, বিদেহ উপাধ্যায় আৰু বিজয় পাঞ্জৱানী।

ভি.বি. সহৰ্য, অনিল কুমাৰ মিত্তল, ব্যক্তিগতভাৱে, অনিল ছুদ, ব্যক্তিগতভাৱে, সুশীল কুমাৰ জৈন, প্ৰদীপ আগৰৱালা, এ. পি.ধমিজা, উমেশ বহৰে, উঃ মিশ্ৰ, এল. পি. সিং, অতুল শৰ্মা, এম. এ. চিন্নাস্বামী, আৰ.কে. কাপুৰ, পি. ভাৰ্মা, অনিছ আহমদ খান, জয়ন্ত নাথ, ৰাকেশ শৰ্মা, আৰ. শসিপ্ৰভু, আৰ.কে. মহেশ্বৰী, অশোক মাথুৰ, ৰঞ্জিত কুমাৰ, এজাজ মকবুল, হৰদীপ সিং আনন্দ, এছ.কে. শ্ৰীবাস্তৱ, এল.কে. পাণ্ডে, এছ.বি. উপাধ্যায়, এছ.আৰ. চেতিয়া, সঞ্জয় পাৰিখ, মহাবীৰ সিং, দীনেশ কে গাৰ্গ, আৰ. পি. গুপ্তা, শ্ৰীমতী বিনু তামতা, আৰ.চি. ভাৰ্মা, শ্ৰী নাৰায়ণ, বিনীত কুমাৰ, পি.কে. বাক্সী, প্ৰেম মালহোত্ৰা, শ্ৰীমতী ৰাণী ছাব্ৰা আৰু এন.ডি.গাৰ্গ উপস্থিত পক্ষসমূহৰ বাবে।

আদালতৰ তলত দিয়া আদেশ দিয়া হৈছিল :

এই লেখ আবেদন ১৯৮৫ চনত দাখিল কৰা হৈছিল। এটা দশকৰো অধিক সময় পাৰ হৈ গ'ল। জনসাধাৰণৰ সুৰক্ষাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পৰ্যাপ্ত সুৰক্ষা ব্যৱস্থা নিশ্চিত কৰাৰ লক্ষ্যৰে ৰাষ্ট্ৰীয় ৰাজধানী অঞ্চল আৰু দিল্লীৰ ৰাষ্ট্ৰীয় ৰাজধানী অঞ্চলত যাতায়তৰ সঠিক ব্যৱস্থাপনা আৰু নিয়ন্ত্ৰণৰ সৈতে জড়িত দিশটোকে ধৰি পৰিৱেশ উন্নতিৰ বাবে বিভিন্ন দিশৰ ওপৰত আলোকপাত কৰা হৈছিল। ইয়াৰ উপৰিও যান-বাহন প্ৰদূষণৰ ওপৰতো আলোকপাত কৰা হয় আৰু নাগৰিকসকলৰ মৃত্যু আৰু শাৰীৰিক আঘাতৰ ফলত পথ দুৰ্ঘটনাৰ সৃষ্টি কৰা বিশৃংখল যান-জঁটৰ পৰিস্থিতিৰ যত্ন ল'বলৈ প্ৰতিকাৰমূলক পদক্ষেপৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰত আলোচনা কৰা হয়। যান-

বাহনৰ প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণ আৰু পৰিৱেশ সুৰক্ষা কৰাটো মূলতঃ কাৰ্যপালিকাৰ কাম। সাধাৰণ জনতাৰ কল্যাণ নিশ্চিত কৰাৰ লক্ষ্যৰে বিশৃংখল যান-বাহনৰ পৰিস্থিতি আৰু যান-বাহন প্ৰদূষণৰ ভাবুকি ৰোধ কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থাসমূহৰ কঠোৰ বলবৎকৰণৰ বাবে উপযুক্ত ব্যৱস্থা উদ্ভাৱন আৰু যন্ত্ৰপাতি প্ৰদান কৰাটো তেওঁলোকৰ বাধ্যবাধকতা। কাৰ্যপালিকাৰ ফালৰ পৰা নিষ্ক্ৰিয়তাই অৱশ্যে এই আদালতক এই লেখ আবেদনত সময়ে সময়ে কিছুমান নিৰ্দেশনা জাৰি কৰিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল যদিও সেই নিৰ্দেশনাৰ পিছতো বহুমূলীয়া কাম হোৱা যেন নালাগে। কাৰোবাক দায়ী আৰু জবাবদিহি কৰাৰ প্ৰশ্নটো বিবেচনা কৰাৰ আগতে আমি ১৯৯৭ চনৰ ২০ নৱেম্বৰত আৰু পৰৱৰ্তী তাৰিখত জাৰি কৰা কিছুমান নিৰ্দেশনা পুনৰাবৃত্তি কৰি সেইবোৰ কঠোৰভাৱে পালন কৰাৰ নিৰ্দেশ দিয়াটো উপযুক্ত বুলি বিবেচনা কৰোঁ। আমি নিৰ্দেশনা দিওঁ :

> "(ক) কোনো গধুৰ আৰু মজলীয়া পৰিবহণ বাহন, আৰু চাৰিচকীয়া লঘু সামগ্ৰীৰ বাহন এনচিআৰ আৰু এনচিটি , দিল্লীৰ পথত চলাচলৰ অনুমতি দিয়া নহ 'ব, যদিহে সেইবোৰত উপযুক্ত গতি নিয়ন্ত্ৰণ যন্ত্ৰ লগোৱা নহয় যাতে সেইবোৰ গতি সীমা প্ৰতি ঘণ্টাত ৪০ কিলোমিটাৰ অতিক্ৰম নহয়। আন্তঃৰাজ্যিক অনুমতি আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সামগ্ৰীৰ অনুমতি লৈ চলা পৰিবহণ যান-বাহনৰ ক্ষেত্ৰত এই কথা প্ৰযোজ্য নহ'ব। এনে ৰেহাইপ্ৰাপ্ত বাহনসমূহ অৱশ্যে দিন আৰু ৰাতি এনে পথ আৰু এনে সময়ত সীমাবদ্ধ থাকিব যিদৰে আৰক্ষী/পৰিবহন , কৰ্তৃপক্ষই জাননী প্ৰকাশ কৰিব। স্পষ্ট কৰা হৈছে যে পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা সময়ৰ বাহিৰে অন্য সময়ত পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা ৰেহাইপ্ৰাপ্ত পথৰ বাহিৰে অন্য সময়ত বা গতি নিয়ন্ত্ৰণ যন্ত্ৰ অবিহনে কোনো বাহনৰ অনুমতি দিয়া নহ'ব।

(খ) আমাৰ দৃষ্টিত আইনখনৰ আঁচনিখনে অৱশ্যেই বাহনখনক এনেদৰে ব্যৱহাৰ কৰাৰ বাধ্যবাধকতাক বুজাইছে যাতে জনসাধাৰণৰ সুৰক্ষাৰ বিপন্ন নহয়। সেয়েহে সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষই নিশ্চিত কৰিব লাগে যে পৰিবহণ বাহনসমূহে আন কোনো চাৰিচকীয়া মটৰচালিত বাহনক অভাৰটেক কৰিবলৈ অনুমতি দিয়া নহয়।

(গ) তেওঁলোকে এইটোও নিশ্চিত কৰিব যে ই য 'তেই আছে তাতেই বাছসমূহ বাছৰ লেনত আবদ্ধ হৈ থাকিব আৰু সমানে বাছ লেনত আন কোনো মটৰচালিত বাহন প্ৰৱেশৰ অনুমতি নাপাব। আমি দিল্লী পৌৰ নিগম, এন ডি এম চি, পি ডব্লিউ ডি , দিল্লী চৰকাৰ আৰু ডি ডি এ , কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু দিল্লী কেণ্টনমেণ্ট ব 'ৰ্ডক নিৰ্দেশ দিওঁ যে আৰক্ষীৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি বাছ লেনসমূহ যাতে পৃথক কৰি ৰখা হয় আৰু আৰক্ষী আৰু পৰিবহণ কৰ্তৃপক্ষৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি এনে সকলো পথতে পথৰ চিহ্ন প্ৰদান কৰা হয়।

(ঘ) তেওঁলোকে নিশ্চিত কৰিব যে বাছসমূহ কেৱল সেই উদ্দেশ্যৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত বাছ ষ্টপেজ আৰু চিহ্নিত কৰা অঞ্চলৰ ভিতৰত ৰৈ থাকে। এই সন্দৰ্ভত দিল্লী পৌৰ নিগম ', এন ডি এম চি , পি ডব্লিউ ডি , দিল্লী চৰকাৰ, ডি ডি এ আৰু ইউনিয়ন অৱ ইণ্ডিয়া আৰু দিল্লী কেণ্টনমেণ্ট ব 'ৰ্ডেও উপযুক্ত বাছ ষ্টপ নিৰ্মাণ , উপযুক্ত চিহ্ন নিৰ্মাণ আৰু 'পৰিবহন / আৰক্ষী কৰ্তৃপক্ষই দেখুৱাই দিয়া ঠাইত বাছ-বে নিৰ্মাণ কৰা ।'

(ঙ) এন চি আৰ আৰু এন চি টি , দিল্লীৰ যিকোনো এটা পথ পৰিবহণ কৰ্তৃপক্ষই প্ৰদান কৰা প্ৰতিজন অনুমতি পত্ৰধাৰীয়ে ব্যক্তিৰ পৰিচয় প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ আজিৰ পৰা দহ দিনৰ ভিতৰত , উপযুক্ত ফটো আৰু অন্যান্য বিৱৰণৰ সৈতে তেওঁৰ দ্বাৰা নিয়োগ কৰা চালকৰ তালিকা নিজৰ আৰ টি এত দাখিল কৰিব ।

প্ৰতিখন বাহনত অনুমোদিত চালকৰ উপযুক্ত ফটো থাকিব লাগিব , যিটো আৰ টি এৰ দ্বাৰা যথাযথভাৱে প্ৰমাণিত। অনুমোদিত চালকৰ বাহিৰে আন কোনো ব্যক্তিয়ে চলোৱা যিকোনো বাহনক অনুমতি পত্ৰ উলংঘা কৰি ব্যৱহাৰ কৰা বুলি গণ্য কৰা হ'ব আৰু সেই অনুসৰি ইয়াৰ পৰিণতি হ'ব।

(চ) কোনো শিক্ষানুষ্ঠানৰ বা ভাড়াতীয়া কোনো বাছ এনে এজন চালকে চলাব নোৱাৰিব যিয়ে-

-গধুৰ বাহন চলোৱাৰ পাঁচ বছৰৰ কম অভিজ্ঞতা আছে;

-সৰু যান-বাহন অপৰাধৰ বাবে দুবাৰতকৈ অধিক চালান কৰা হৈছে;

-দ্ৰুতভাবে আৰু গাফিলতিৰে গাড়ী চলোৱাৰ সৈতে জড়িত যিকোনো অপৰাধৰ বাবে অভিযুক্ত কৰা হৈছে।

এনে সকলো চালকে এক সুকীয়া ইউনিফৰ্ম পিন্ধিব , আৰু এনে সকলো বাছতে তেওঁলোকে শিক্ষানুষ্ঠানৰ কৰ্তব্যত আছে বুলি সূচাব পৰাকৈ লিখা থাকিব লাগিব।

আমি দিল্লীৰ পৌৰ নিগম (এম চি ডি), নতুন দিল্লী পৌৰ নিগম (এন ডি এম চি), লোক নিৰ্মাণ বিভাগ (পি ডব্লিউ ডি), দিল্লী উন্নয়ন কৰ্তৃপক্ষ (ডি ডি এ), দিল্লী পৰিবহণ নিগম (ডি টি চি) আৰু দিল্লী চৰকাৰক নিশ্চিত কৰাৰ বাবে সকলো প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিওঁ যে (১) আৰক্ষী আৰু পৰিবহণ কৰ্তৃপক্ষই চিনাক্ত কৰা সকলো পথতে বাছ লেন পৃথক কৰা হয় আৰু পথৰ চিহ্ন প্ৰদান কৰা হয়। এই কাম আজিৰ পৰা চাৰি সপ্তাহৰ ভিতৰত সংশ্লিষ্ট বিভাগে কৰিব লাগিব: আৰু (২) পৰিবহণ/আৰক্ষী কৰ্তৃপক্ষই নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা ঠাইত উপযুক্ত বাছ ষ্টপ নিৰ্মাণ , উপযুক্ত চিহ্ন ৰং কৰা আৰু বাছ বে নিৰ্মাণ কৰাৰ পদক্ষেপ লোৱা। এই আদেশৰ তাৰিখৰ পৰা দুসপ্তাহৰ ভিতৰত কাৰ্যকৰী হ'ব আৰু তাৰ পিছত ছয় সপ্তাহৰ ভিতৰত সম্পূৰ্ণ হ'ব।

এই আদালতে ১৯৯৭ চনৰ ২০ নৱেম্বৰত জাৰি কৰা বিভিন্ন নিৰ্দেশনাৰ সন্দৰ্ভত গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাৰ বিশদ বিৱৰণ দি লাৰ্নড ছলিচিটৰ জেনেৰেলে ১৯৯৭ চনৰ ২০ নৱেম্বৰত; ১৯৯৭ চনৰ ১৬ ডিচেম্বৰ; ১৯৯৮ চনৰ ২৮ জুলাই আৰু তাৰ পিছত ষ্টেটাছ ৰিপৰ্ট দাখিল কৰিব লাগিব । প্ৰয়োজনীয় কাম কোনো দায়িত্বশীল বিষয়াৰ শপতনামাত আঠ সপ্তাহৰ ভিতৰত কৰিব লাগিব।

আমি এইটোও নিৰ্দেশ দিওঁ যে ভাৰত চৰকাৰে নিশ্চিত কৰিব যে এই আদালতে ১৯৯৭ চনৰ ২০ নৱেম্বৰত; ১৯৯৭ চনৰ ১৬ ডিচেম্বৰ আৰু ১৯৯৮ চনৰ ২৮ জুলাই ত দিয়া নিৰ্দেশনা ছপা মাধ্যমৰ লগতে ইলেক্ট্ৰনিক মাধ্যমতো উপযুক্তভাৱে প্ৰচাৰ কৰা হয় যাতে আমাৰ বিভিন্ন অৰ্ডাৰত থকা নিৰ্দেশনাৰ বিষয়ে সকলোকে অৱগত কৰা হয়। ইলেক্ট্ৰনিক মাধ্যমত প্ৰচাৰ আৰম্ভ কৰিবলৈ হ ’লে প্ৰতিটো বিকল্প দিনতে , কমেও ছয় সপ্তাহৰ বাবে কৰা উচিত।

আমি এই কথাত গুৰুত্ব দিব বিচাৰো যে এই আদালতে সময়ে সময়ে জাৰি কৰা নিৰ্দেশনাসমূহ, যিবোৰ সাধাৰণ জনস্বাৰ্থৰ বাবে , সেইবোৰ মানি চলাটো প্ৰয়োজনীয় আৰু সেই নিৰ্দেশনাসমূহ মানি চলাটো নিশ্চিত কৰাটো চৰকাৰৰ দ্বায়িত্ব। আমি আদালতৰ বিষয়া নিযুক্তিৰ কথা বিবেচনা কৰিছো যাতে আমি জাৰি কৰা নিৰ্দেশনাসমূহ মানি চলা হয় আৰু যদিহে দিল্লী প্ৰশাসনে এনে কোনো আদালত বিষয়া নিযুক্তিৰ বিষয়ে কোনো পৰামৰ্শ দিয়ে তেওঁলোকে চাৰি সপ্তাহৰ ভিতৰত এনে ব্যক্তিৰ তালিকা পঞ্জীয়কক দাখিল কৰিব পাৰিব।

আমি আৰু নিৰ্দেশ দিওঁ যে বাহন প্ৰদূষণ আৰু যান-বাহনৰ অৱস্থাৰ সৈতে জড়িত বিভিন্ন নিৰ্দেশনা থকা আমাৰ দ্বাৰা দিয়া আদেশসমূহ কোনো কৰ্তৃপক্ষ , আদালত বা ন্যায়াধিকৰণে দিয়া আন কোনো আদেশ বা নিৰ্দেশনাৰ সত্ত্বেও সংশ্লিষ্ট সকলোৱে পালন কৰিব আৰু এই আদালতে সময়ে সময়ে জাৰি কৰা নিৰ্দেশনাসমূহ

কাৰ্যকৰী আৰু কাৰ্যকৰী কৰাৰ ক্ষেত্ৰত কোনো কৰ্তৃপক্ষ , আদালত বা ন্যায়াধিকৰণে আৰক্ষী বা পৰিবহণ বিভাগৰ কাৰ্য্যকলাপত হস্তক্ষেপ নকৰিব।

আবেদন এতিয়াও বিচাৰাধীন।

অনুবাদক- শ্ৰী প্ৰণৱ জ্যোতি বৰা

জ্যেষ্ঠ অনুবাদক

গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়